

**Veri Temelinde
Türkiye’de 0-6 Yaş
Çocuğun Durumuna
Bütüncül Bakış**

Künye

Yazarlar:

Coşku Deniz Arslan
Başak Tuğsavul

Yayına Hazırlayanlar:

Coşku Deniz Arslan
Başak Tuğsavul
Mustafa Uğur Kaya

Grafik Tasarım:

Doğuş Günaltay

Eylül, 2022
İstanbul

Sunuş.....	3
1. 0-6 YAŞ ÇOCUĞUN DEMOGRAFİSİ	5
A. Türkiye’de Çocuk Nüfusu	5
B. Türkiye’de 0-6 Yaş Çocuğun Aile ve Hane Özellikleri	6
C. Anne Baba Eğitim Durumu	7
2. ÇOCUK KORUMA	8
A. Çocuk koruma, çocuğa karşı ihmal ve istismar	8
B. Sosyal Koruma	10
C. Çocuk İşçiliği, Mülteci Çocuklar ve Çatışma Bölgelerinde Çocuklar	11
3. EĞİTİM	12
A. Erken Çocukluk Eğitiminde Okullaşma Oranları	12
B. Okul Öncesi Eğitimde Öğrencilerin Kurumlara Göre Dağılımı	13
B. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen sayısı	14
D. Okul Öncesi Eğitimde Okul ve Derslik Sayıları	15
4. HAYATTA KALIM	16
5. ÇOCUK SAĞLIĞI	17
A. Doğum Ağırlığı	17
B. Çocukların Aşılması	17
C. Yaşa Uygun Gelişim Gösterme	18
6. ANNE VE YENİDOĞAN SAĞLIĞI	21
A. Anne ve Yenidoğan Sağlığı	21
7. BESLENME	22
A. Beslenme Bozuklukları, Yetersiz Beslenme ve Obezite	22
8. HİJYEN VE SU	24
9. DESTEKLEYEN HANE	25
A. Çocuğa Evde Sunulan Ortam	25
10. DESTEKLEYEN ÇEVRE	26
11. EBEVEYNLERİN SOSYO-EKONOMİK STATÜSÜ	26
A. Anne Baba Çalışma Durumu	26
12. ÇOCUK HAKLARI	27
13. ÇOCUK YOKSULLUĞU	28
14. TOPLUMSAL CİNSİYET	28
Sonuç ve Politika Önerileri	29

Veri Temelinde Türkiye’de 0-6 Yaş Çocuğun Durumuna Bütüncül Bakış

Eylül 2022

Sunuş

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), her çocuğun eşit fırsatlara eriştiği ve potansiyelini gerçekleştirebileceği bir çevrede büyüebilmesi için 1993 yılından bu yana erken çocukluk alanında kanıt temelli eğitim ve savunma faaliyetleri gerçekleştirmektedir. 2017 yılında AÇEV, Türkiye’de 0-6 yaş arası çocukların durumunu farklı parametrelerle ortaya koymak ve buradan hareketle de kanıt temelli politika üretilmesine aracı olmak amacıyla 0-6 Yaş Çocuğun Durumu Raporu’nu yayınlamıştır.

Bu rapor ise; AÇEV’in düzenli olarak izleme yaptığı göstergelerden oluşturulmuş bir güncelleme raporudur. Bu çalışma; aileden hukuk sistemine, çocuklara farklı ekosistemlerce sağlanan desteklere dair Türkiye’de ve dünyada yürütülmüş birçok çalışma incelenerek ve bu araştırmaların yola çıktığı göstergeler kontrol edilerek oluşturulmuştur. Raporda sunulmuş olan veriler erişilebilmiş en güncel verileri içermektedir.

Ortaya çıkan verilerden hareketle AÇEV programlarının gerekli görüldüğü durumlarda geliştirilmesi, AÇEV’in savunma ve farkındalık çalışmalarının gerekçelendirilmesi ve erken çocukluk evrenine dair bilgilendirme yapılması bu raporun üç temel amacı olarak belirlenmiştir. Her verinin AÇEV’in hangi çalışmasında öncelikli olarak kullanılacağı birimler tarafından belirlenmiştir.

Araştırmada toplamda 14 tematik alan belirlenmiş; her tematik alan için de izleme göstergeleri oluşturulmuştur. Bu tematik alanlar; Türkiye’de erken çocukluk çağında çocuğun durumunu bütüncül bir şekilde ortaya koyan göstergelerden taranmış verileri içermektedir. Bu tematik alanlar; demografi, çocuk koruma, eğitim, hayatta kalım, çocuk sağlığı, anne ve yenidoğan sağlığı, beslenme, hijyen ve su, destekleyen hane, destekleyen çevre, ebeveynlerin sosyo-ekonomik statüsü, çocuk hakları, çocuk yoksulluğu ve toplumsal cinsiyet olarak belirlenmiştir. Dokümandaki göstergeler; UNICEF, SDG (Sustainable Development Goals), TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması), Türkiye Çocuk Araştırması, TÜİK (ADNKS, TGYKA), TEÇGE (Türkiye’de Erken Çocukluk Gelişim Ekolojileri), (Milli Eğitim Bakanlığı) MEB kaynaklarından seçilmiştir.

Rapor; 0-6 yaş arası çocukların demografisini irdeleyerek başlamaktadır, çocuk koruma verileri ile devam etmektedir. Çocuk koruma, ihmal ve istismar verileriyle sosyal koruma, çocuk işçiliği, mülteci ve çatışma bölgelerinde yaşayan çocuklar, bu temada ele alınmaktadır. Eğitim, üçüncü tematik alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul öncesinde okullaşma oranları, çocuk başına düşen öğretmen sayısı ve okul türlerine göre kırılımları özetlenmektedir. Hayatta kalım; anne, bebek ve yeni doğan istatistiklerinde ölüm oranlarını sunmaktadır. Çocuk sağlığı, anne ve yeni doğan sağlığı; UNICEF ve TNSA araştırmalarının sağlamış olduğu sağlık verilerini aşılama, bebeğin doğum ağırlığı ve doğum öncesi /sonrası sağlık hizmetlerine erişim bilgileri üzerinden incelenmektedir. Sağlık ve refahı beraber ilgilendiren bir başka konu olan beslenme, bir sonraki tema olarak belirlenmiştir. Çocuk beslenme bozuklukları, obezite ve yetersiz beslenme verilerinin sunulduğu bu bölüm; çocuğun fiziksel olarak iyi olma hâline dair kanıt temelli anlamlar üretmektedir. Hijyen ve su; iklim krizi ile birlikte tekrar izlenmesi gereken bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. Destekleyen hane ve destekleyen çevre temaları çocuğu etkileyen ilk çember olan aile ve yakın çevrenin etkilerini izlemektedir. Ebeveynlerin sosyo-ekonomik statüsü ve çalışma durumları; çocuğun refahı hakkında bilgi vermektedir. Çocuk

hakları, çocuk yoksulluğu ve toplumsal cinsiyet temaları ise çocuğun sosyolojisini anlattığı için izlemeye değerlidir.

Çocuk hakları, destekleyen çevre ve çocuk yoksulluğu alanlarında belirlenen göstergeler ışığında veriye erişilememiştir. Fakat bu verinin izleneceğini bilmek ve başlıklandırmak amacıyla raporda yine de sunulmuştur.

Son bölümde, bu veriler ışığında mevcut durumun bir analizi yapılarak politika önerileri geliştirilmiştir. Bu analiz ve öneriler, çocuk alanında çalışan tüm kişi ve kurumların katkılarına açıktır ve onlardan gelecek yorumlarla yaşayan bir doküman olarak geliştirilecektir. AÇEV düzenli veri takibiyle birlikte bu raporu iç çalışmalarında; program geliştirmede, savunı gündemlerinde ve dış iletişiminde kullanmayı hedeflemektedir.

1. 0-6 YAŞ ÇOCUĞUN DEMOGRAFİSİ

A. Türkiye’de Çocuk Nüfusu

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre¹; 2021 yıl sonu itibarıyla, Türkiye nüfusu 84 milyon 680 bin 273 kişi iken bunun 22 milyon 738 bin 300’ünü çocuklar oluşturmaktadır.

AÇEV’in hedef kitlesi olan **0-6 yaş arası çocuk sayısı ise ADNKS sonuçlarına göre; 8 milyon 576 bin 325** olarak hesaplanmıştır.

0-6 yaş arası çocuk nüfusu, genel nüfusun; yaklaşık olarak **yüzde 10’unu** oluşturmaktadır (%9,9).

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2020 ve 2021²; 0-6 yaş çocuk nüfusu karşılaştırıldığında çocuk nüfusunda yaklaşık %0,5’lik bir düşüş gözlemlenmektedir.

İllere Göre Çocuk Nüfus Oranı

ADNKS sonuçlarına göre³; illerin toplam nüfusları içindeki çocuk nüfus oranları incelendiğinde, 2021 yılında en yüksek çocuk nüfus oranına sahip olan il, **%45,2 ile Şanlıurfa’dır**. Şanlıurfa ilini %42,3 ile Sırnak ve %40,1 ile Ağrı izlemektedir.

Çocuk nüfus oranının en düşük olduğu il, **%17,3 ile Tunceli’dir**. Tunceli ilini %17,8 ile Edirne ve %18,4 ile Kırklareli izlemektedir.

İllere göre çocuk nüfus oranı, 2021

Grafik 1: İllere göre Nüfus Oranı, 2021

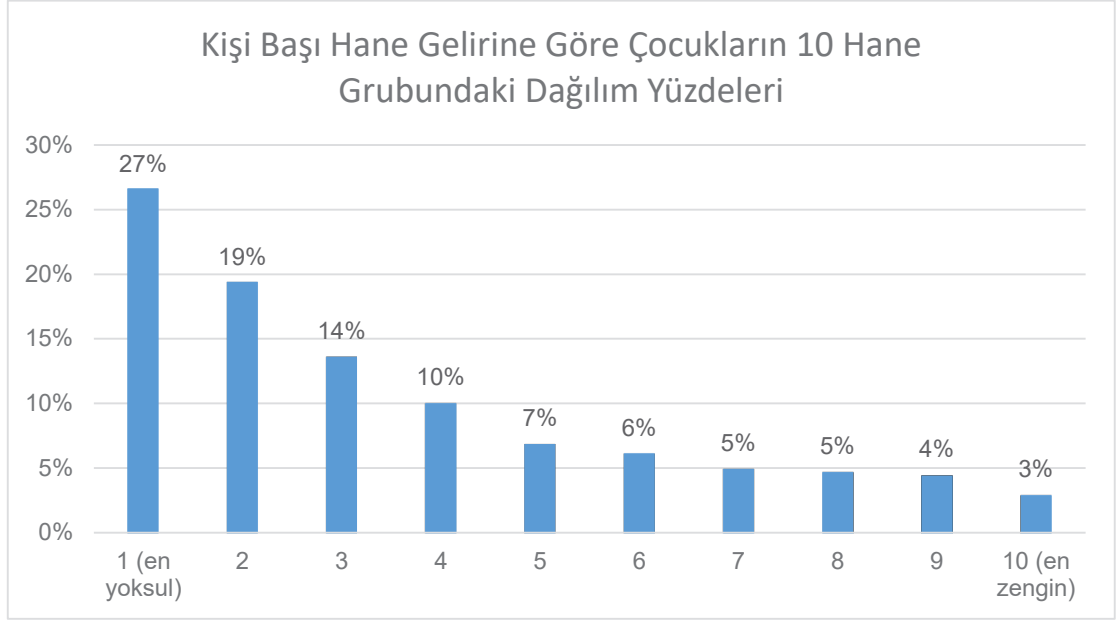
¹ ADNKS, 2021.

² ADNKS, 2020, 2021.

³ ADNKS, 2021.

B. Türkiye’de 0-6 Yaş Çocuğun Aile ve Hane Özellikleri

- TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına (2022) göre⁴; Türkiye’de yoksul haneler aynı zamanda daha fazla çocuk sahibi olan hanelerdir. Bu trend önceki yıllara bakıldığında (2019, 2020) 2021 yılında da devam etmektedir.
- Bu durum 0-6 yaş grubu çocukların yoksul hanelerde olma ihtimalini artırmaktadır. Tüm haneler kişi başına düşen (kullanılabilir fert eşdeğer) gelire göre 10 gruba ayrıldığında en yoksul gruptaki hanelerde en zengin grubun **9 katından fazla** sayıda 0-6 yaş çocuk (2205 çocuğa karşılık, 247 çocuk) bulunduğu tespit edilmiştir (yüzdeleri sırasıyla %27, %3).

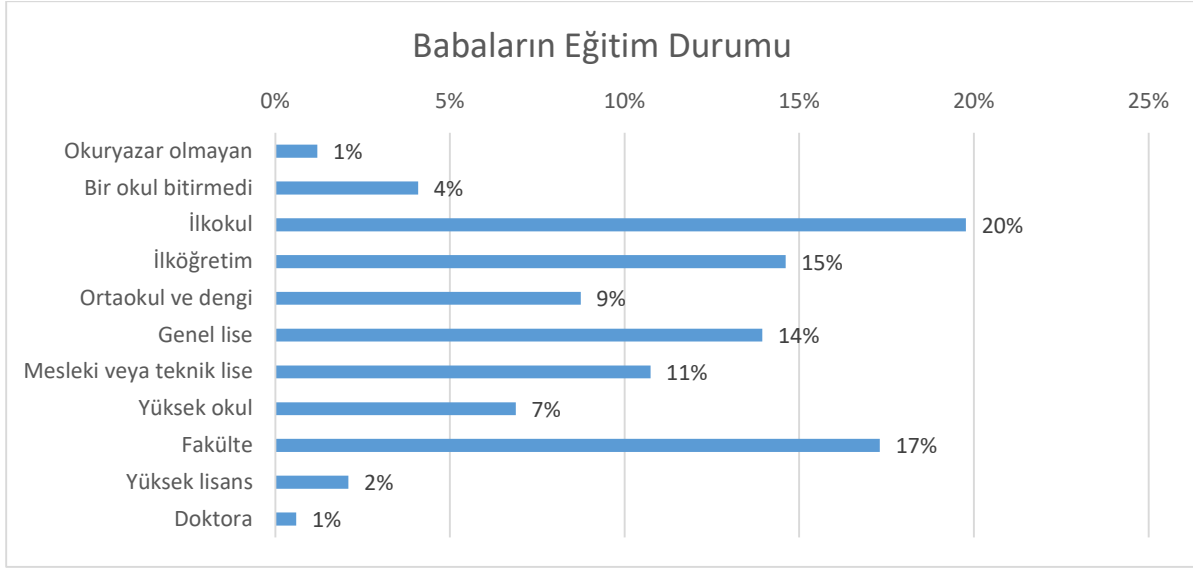
Grafik 2: Hane Gelirine göre Refah İndeksi

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2021⁵ sonuçlarına göre; **en yoksul hanelerde yüzde 27 olarak belirlenmiş olan çocuk yüzdesi, en zengin hanelerde yüzde 3 olarak tespit edilmiştir.** Kişi başı hane gelirinin düşük olduğu gruplarda bulunan çocuklar, daha yüksek gelir gruplarına göre daha fazladır. Çocukların çok büyük bir kısmı kişi başı gelirin düşük olduğu hanelerde yaşamaktadır.

⁴ TÜİK, 2022.

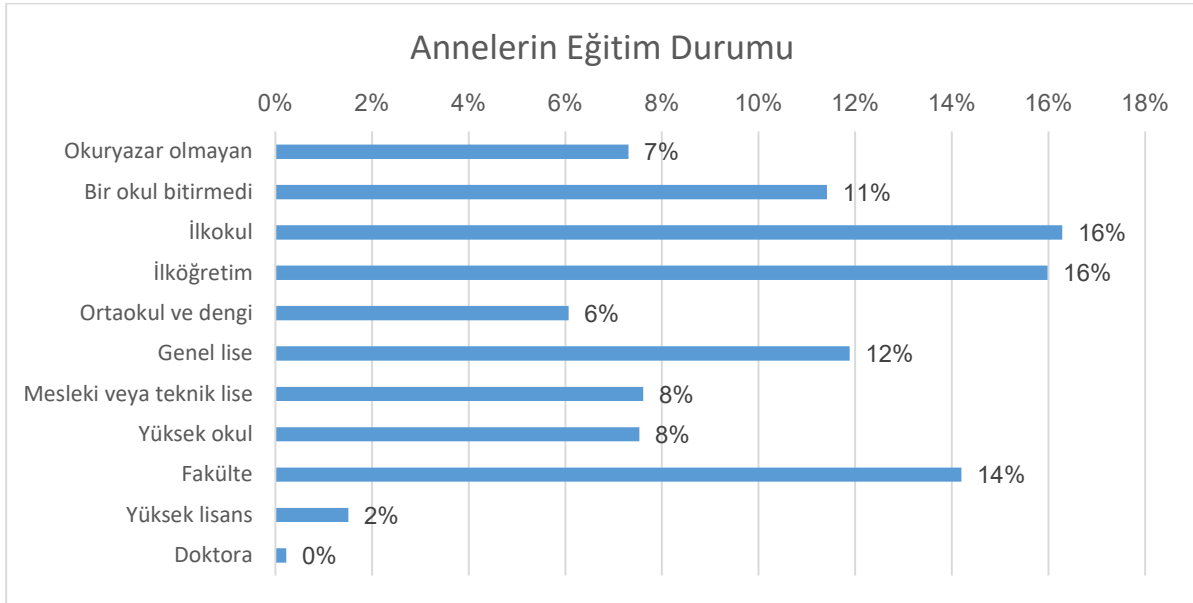
⁵ TÜİK, 2021.

C. Anne Baba Eğitim Durumu

Grafik 3: Baba Eğitim Durumu

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2021 sonuçlarına göre⁶; 0-6 yaş çocuğu olan babalar; en yüksek oranla (%20) ilkokul mezunudur, bunu yüzde 17 ile fakülte mezuniyeti izlemektedir. Okur yazar olmayan baba oranı yüzde 1 ve ilkokulu bitirmeyen baba oranı ise yüzde 4 olarak belirlenmiştir.

Grafik 4: Anne Eğitim Durumu

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2021 sonuçlarına göre⁷; 0-6 yaş çocuğu olan annelerin eğitim düzeyi eşit oranda ilkokul ve ilköğretim mezuniyeti seviyesinde yoğunlaşmaktadır (her iki grupta da %16). Okur yazar olmayan anne (%7) ve bir okulu bitirmemiş anne (%11) olarak belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi ile kıyaslandığında bir hayli yüksektir (sırasıyla %1 ve %4).

⁶ TÜİK, 2021.

⁷ TÜİK, 2021.

2. ÇOCUK KORUMA

AÇEV Hedefi: Tüm çocuklar güvende ve şiddetten uzak yaşar.

A. Çocuk koruma, çocuğa karşı ihmal ve istismar

Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri (TÜİK, 2021)⁸ verisine göre (bu istatistikler 0-17 yaş arası çocukları kapsamaktadır); güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %10,8 oranında artarak 499 bin 319 olmuştur. Bu olaylarda çocukların 207 bin 999'u mağdur olarak, 132 bin 943'ü suça sürüklenme sebebiyle (kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla), 70 bin 905'i bilgisine başvurma amacıyla, 67 bin 518'i kabahat işlediği iddiasıyla, 19 bin 277'si kayıp (hakkında kayıp müracaatı yapıp daha sonra bulunan) olması sebebiyle, 677'si ise bu nedenlerin dışında kalan diğer nedenlerden dolayı güvenlik birimlerine gelmiş veya getirilmiştir.

Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olayların 132 bin 943'ü suça sürüklenme nedeni ile gerçekleşmiştir. Bu çocukların;

%36,6'sına yaralama,

%27,2'sine hırsızlık,

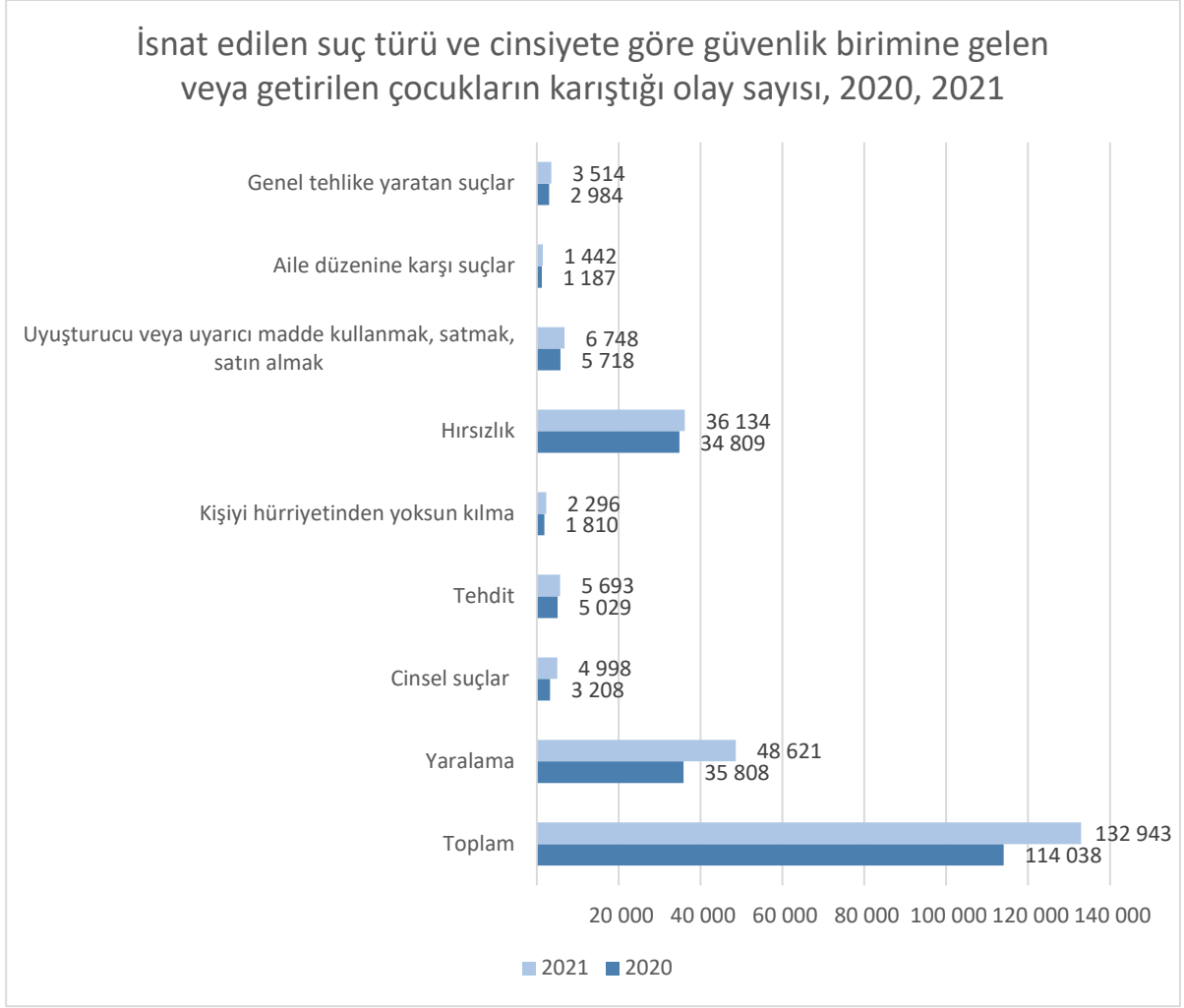
%5,1'ine uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak,

%4,3'üne tehdit,

%3,8'ine ise cinsel suçlar isnat edilmiştir.

Güvenlik birimlerine mağdur olarak gelen 207 bin 999 çocuğun %89,4'ünü suç mağduru, %10,6'sını takibi gereken olay mağduru çocuklar oluşturulmuştur. Güvenlik birimlerine suç mağduru olarak gelen veya getirilen 186 bin 14 çocuğun %57,4'ü yaralama, %13,1'i cinsel suçlar, %12,4'ü aile düzenine karşı suçlar, %4,5'i tehdit, % 12,6'sı bu nedenlerin dışında kalan diğer nedenlerden dolayı mağdur olmuştur.

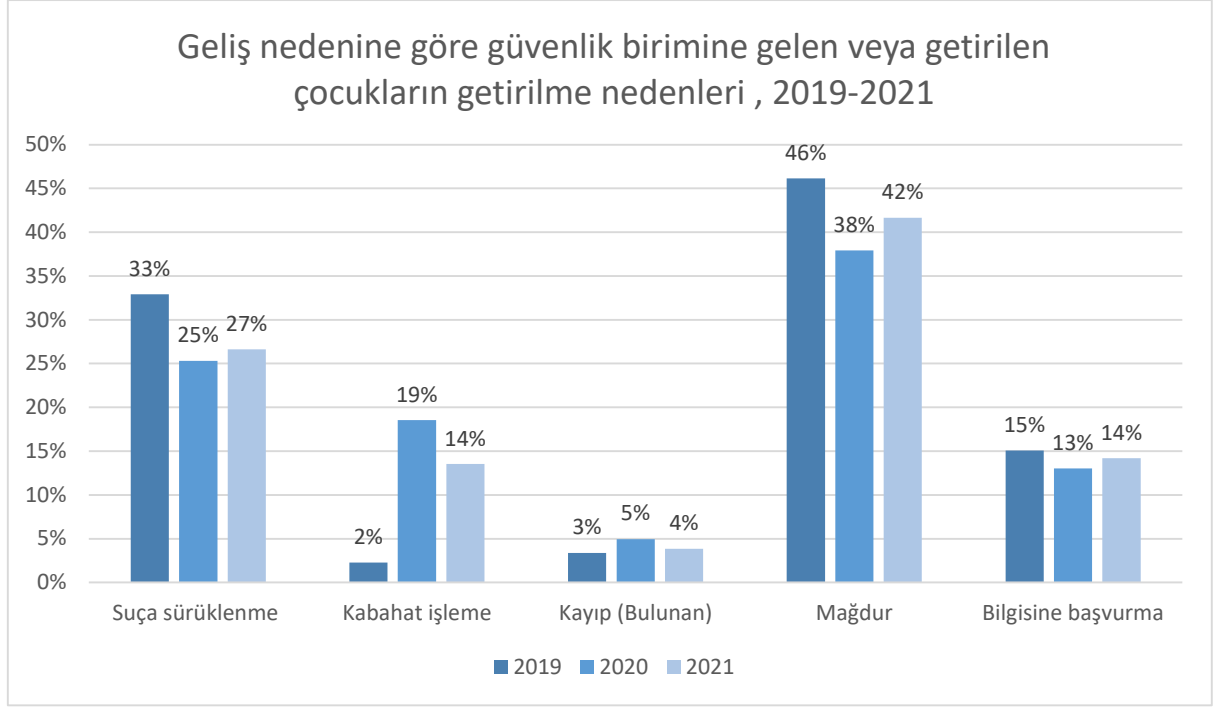
⁸ TÜİK, 2020.

Grafik 5: İsnat edilen suç türü güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2020, 2021

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının verilerine göre⁹; 2021 yılında Türkiye genelinde kuruluş bakımı altında bulunan çocuk sayısının 13 bin 302 olduğu görülmektedir. Mevcut koruyucu aile sayısı 6 bin 978, koruyucu aile yanında bakımı sağlanan çocuk sayısı ise 8 bin 459 olarak belirtilmiştir. Evlat edindirilen çocuk sayısı 2021 yılında 495 olarak belirtilmiştir.

⁹ ASHB, 2021.

Grafik 6: İsnat edilen suç türüne güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2020, 2021

TÜİK verileri gözetilerek, güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların her yıl için en yüksek oranda mağdur statüsünde getirildiği verisi de mevcuttur.

Buna ek olarak; 2018 TNSA¹⁰ araştırmasına göre; **beş yaş altı yaş aralığındaki çocukların %3'ü 1 saatten fazla tek başlarına; %4'ü ise 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakıma bırakılmaktadır.** Toplamda, çocukların %6'sı araştırmadan önceki hafta içerisinde en az bir kere 1 saatten fazla tek başlarına ya da 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakıma bırakılmıştır.

Son olarak; UNICEF verilerine göre¹¹; doğumları kaydedilen 5 yaş altı çocukların yüzdesi %99'dur.

B. Sosyal Koruma

Sosyal Koruma İstatistikleri, 2020¹²

Sosyal koruma yardımlarının %9,7'si şartlı olarak verilmiştir.

Şartlı yardımlar içinde en büyük payı %45,1 ile aile/çocuk yardımları oluşturmaktadır. Bunu %26 ile engelli/malul yardımları ve %11,2 ile hastalık/sağlık bakımı yardımları takip etmektedir.

Sosyal koruma yardımlarının %69,8'i nakdi olarak verilmektedir. Nakdi yardımlarda en büyük payı %66,5 ile emekli/yaşlılara yapılan yardımlar oluşturmaktadır. Bunu %16,2 ile dul/yetim yardımları ve %9,7 ile işsizlik yardımları takip etmektedir.

¹⁰ TNSA, 2019.

¹¹ UNICEF, 2020.

¹² TÜİK, 2020.

C. Çocuk İşçiliği, Mülteci Çocuklar ve Çatışma Bölgelerinde Çocuklar

TÜİK¹³ tarafından 2019 yılının IV. çeyreğinde (Ekim-Kasım-Aralık) Hanehalkı İşgücü Araştırması ile birlikte 5-17 yaş grubundaki çocuklara uygulanan "Çocuk İşgücü Araştırması" sonuçlarına göre Türkiye’de bir ekonomik faaliyette çalışan 5-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 720 bin kişi olup çalışan çocuklar arasında 5 yaşında çocuk bulunmamaktadır. **5-17 yaş grubunda çalışan çocukların aynı yaş grubundaki çocuklar içinde payı ise %4,4’tür.**

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı; Ocak 2020 İnternet Bülteni¹⁴ verilerine göre; 2020 itibariyle Suriyeli çocuklardan okul öncesi çağıdaki okullaşmaya katılanların sayısı 34.718'dir. **Yaklaşık olarak okul öncesi eğitim çağındaki 10 çocukta 7'si eğitime ulaşamamaktadır.**

UNICEF 2020 Yıllık Raporu’na göre¹⁵; Aralık 2019 itibariyle örgün eğitime dahil edilen Suriyeli mülteci sayısı 684.728’e ulaşırken, bu durum 2018-19 okul yılına göre %6,5 ve 2016-17 okul yılına göre %39’luk bir artış gerçekleştiğine işaret etmektedir. Ulusal okul sistemiyle entegrasyon süreci hız kazanmaya devam etmiş ve mülteci çocukların %96’sı devlet okullarına devam etmektedir. **Kayda değer ilerlemeye rağmen, özellikle de ergen yaştakiler olmak üzere yaklaşık 400.000 Suriyeli mülteci çocuk okula devam edememiştir.**

¹³ TÜİK, 2019.

¹⁴ MEB, 2020.

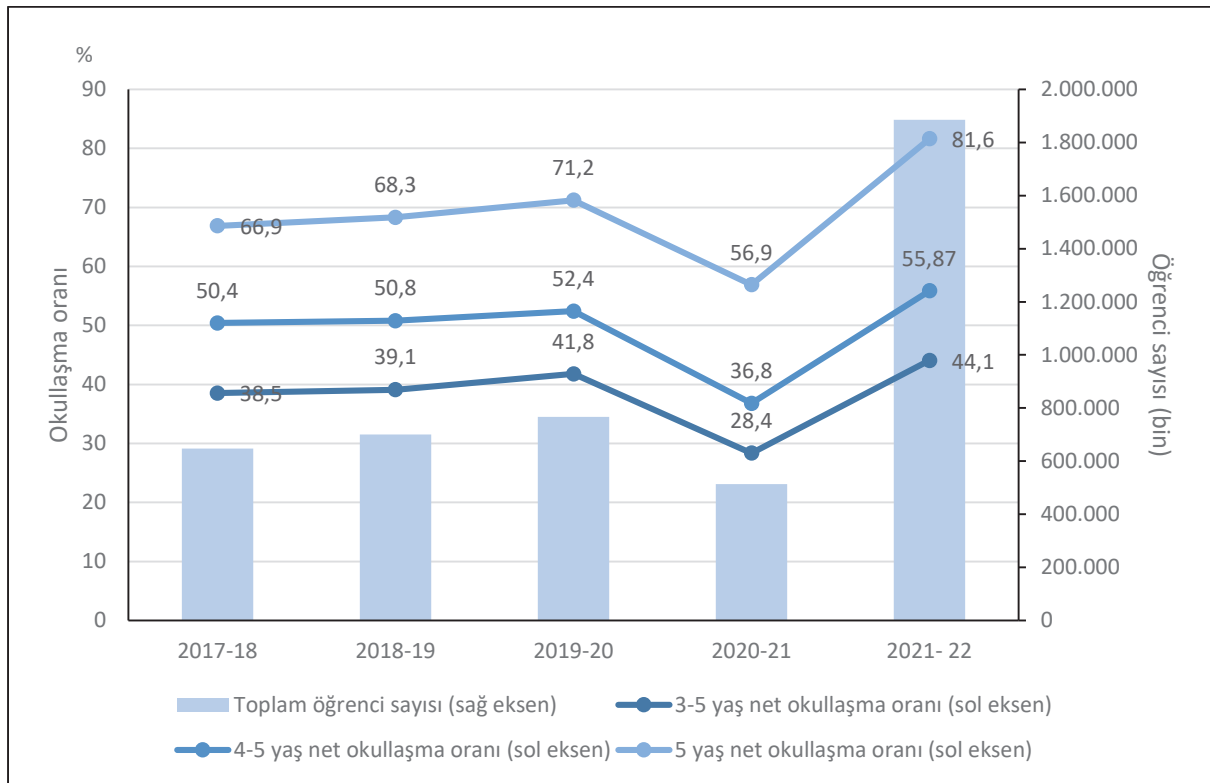
¹⁵ UNICEF, 2020

3. EĞİTİM

AÇEV Hedefi: Erken yaşta tüm çocuklar öğrenme fırsatlarına erişir.

A. Erken Çocukluk Eğitiminde Okullaşma Oranları¹⁶

2013-14 eğitim-öğretim yılından beri artış eğiliminde olan okul öncesi eğitimdeki öğrenci sayıları 2020-2021 arasında ilk defa azalmıştır. Buna paralel olarak ise pandemi dönemini de kapsayan 2020-2021 eğitim öğretim yılında; net okullaşma oranlarında da her yaş grubu için ciddi bir düşüş olduğu görülmektedir. 2021-22 yılı için ise okul öncesi eğitim kurumlarına ve ana sınıflarına yapılan yatırımlarla birlikte bu sayıların hızla yukarı doğru ivmelendiği görülmektedir.

Grafik 7: Okullaşma Oranı ve Öğrenci Sayısının yıllara göre değişimi, 2017- 2022

Net okullaşma oranı Millî Eğitim İstatistikleri¹⁷, öğretim yılı ve yaş gruplarına göre NET okullaşma oranı 2021/'22 sürecinde ve Türkiye genelinde;

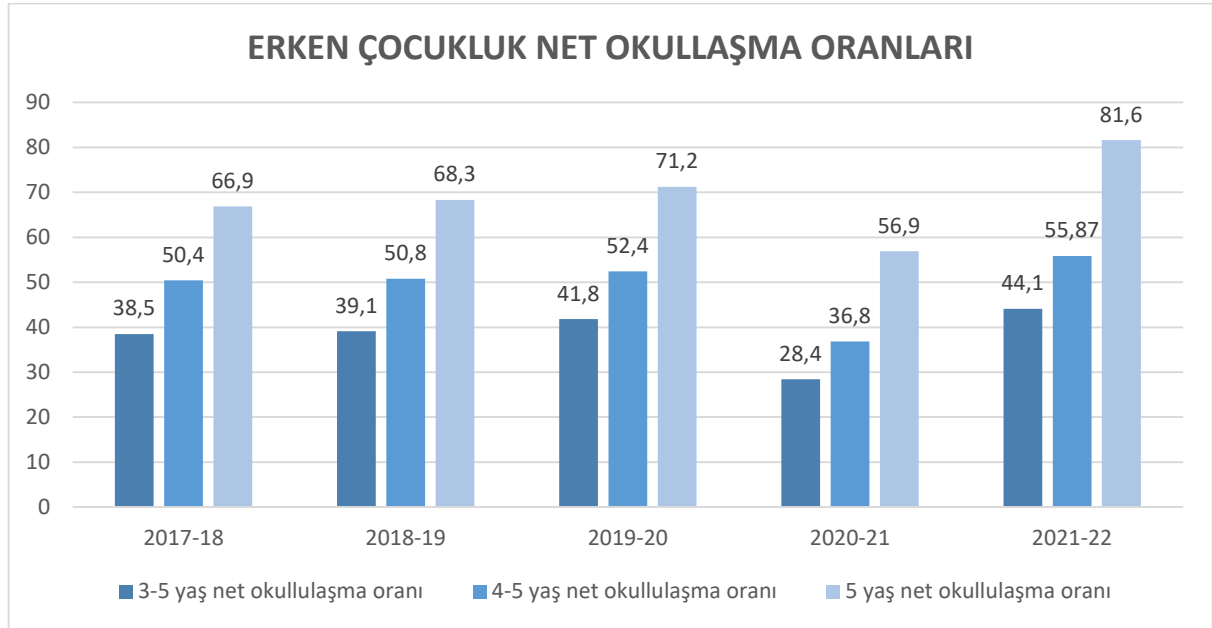
- 5 yaş için 81,63
- 3-5 yaş aralığı için 44,05
- 4-5 yaş aralığı için 55,87

oranlarında okullaşma gerçekleşmiştir.

¹⁶ MEB, 2021.

¹⁷ MEB, 2022.

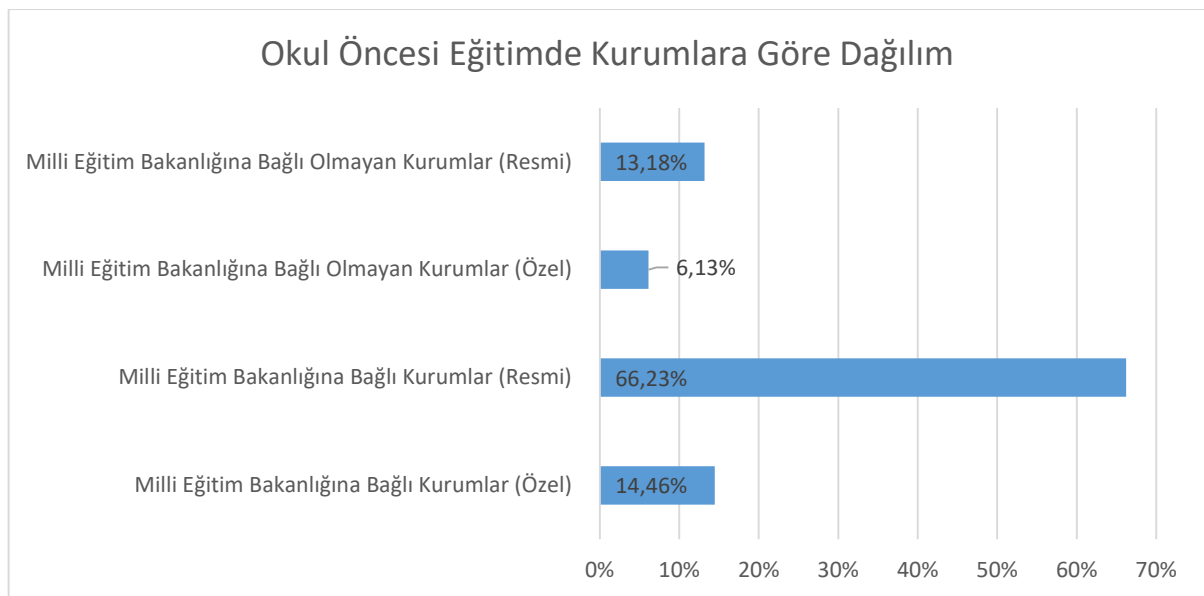
Bu istatistikler ışığında; 2020- 2021 yılı ile karşılaştırıldığında, okullaşma oranlarında ciddi bir artış olduğunu gözlemlenmektedir. Aşağıdaki grafikte 2017- 2018’den itibaren okullaşma oranları özetlenmiştir.

Grafik 8: Erken Çocukluk Net Okullaşma Oranları, 2022

B. Okul Öncesi Eğitimde Öğrencilerin Kurumlara Göre Dağılımı

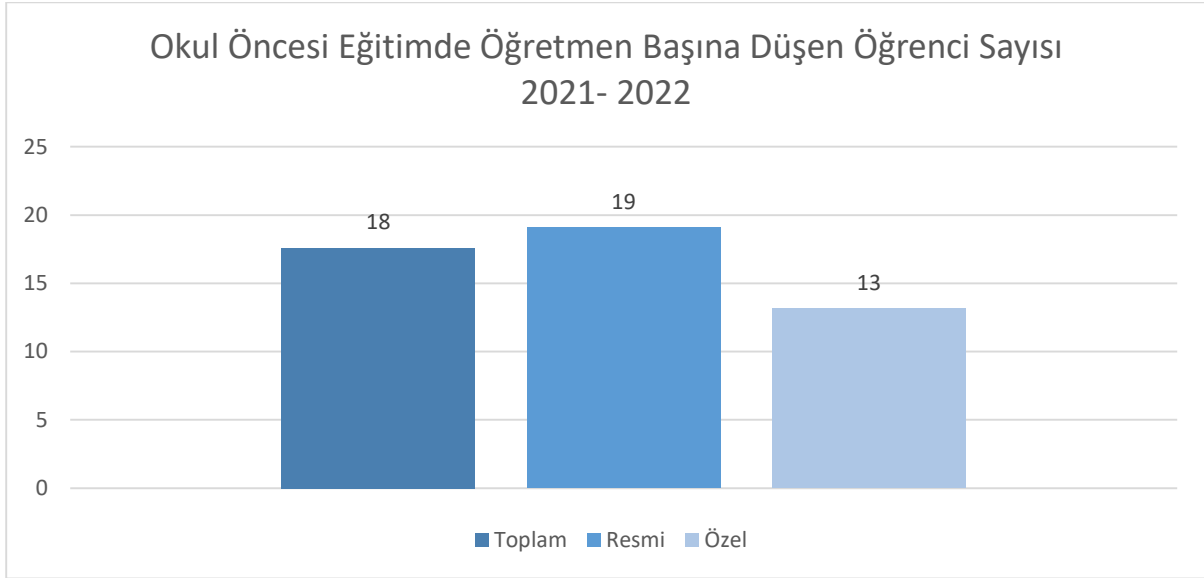
Türkiye’de okul öncesi eğitim hizmetleri MEB’e bağlı olan ve olmayan, özel ve resmi farklı kurumlar tarafından sunulmaktadır. Buna göre, öğrencilerin en yüksek oranda %66,23 ile ilköğretim okullarına bağlı resmi anasınıflarında öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Bu oranı %14,46 ile resmi anaokulları takip etmektedir.

Grafik 9: Okul Öncesi Eğitimde Kurumlara Göre Dağılım, 2022

B. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen sayısı

Okul öncesi eğitimde; 2020- 2021 yılında; okul türüne göre; öğretmen başına resmi anaokullarında 11, ana sınıflarında ise 17 öğrenci düşmekteydi. Özel anaokullarında 8, anasınıflarında ise bu sayı 12 olarak gözlemlenmekteydi. 2021- 2022 yılında ise; öğretmen başına resmi okul öncesi eğitimde 19, özel okul öncesi eğitimde de 13 öğrenci düştüğü gözlemlenmektedir.

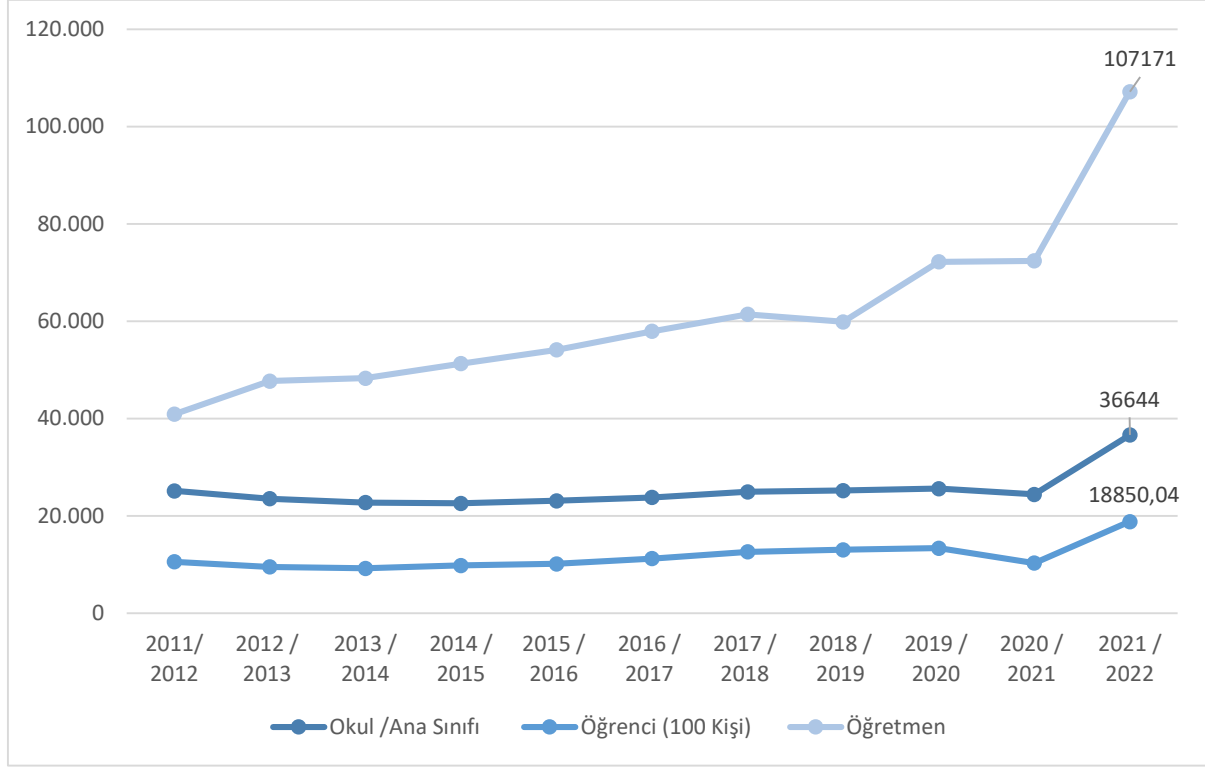

Grafik 10: Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı, 2022¹⁸

¹⁸ Açıklama: Okul öncesi kademesinde anaokulları toplum temelli kurumları, ASHB'ye bağlı veya işyerlerinde açılan kreşleri de kapsıyor. Ana sınıfları, yaz anaokullarını ve mobil anaokullarını da kapsıyor.

D. Okul Öncesi Eğitimde Okul ve Derslik Sayıları

2011-2012 ve 2021-2022 okul öncesi eğitim grafiklerindeki 10 yıllık periyoda bakıldığında; okul öncesi eğitim kurumu ve öğrenci sayısında 2020-2021 eğitim öğretim yılından sonra bir artış gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, 2018-2019 eğitim yılından itibaren öğretmen sayısında ciddi bir artış olmuştur. Bu artış öğrenci ve yapılan okul sayısı ile orantılı değildir. Son periyottaki öğretmen sayısındaki artış dikkat çekmektedir.

Grafik 11: Okul Öncesi Eğitimde Okul ve Derslik Sayılarının Yıllara Göre Değişimi 2011- 2022

4. HAYATTA KALIM

AÇEV Hedefi: Erken yaşta her çocuk yaşına göre gelişim gösterir, çocuklar ve ebeveynler sağlık hizmetlerine erişebilirler.

Çocukların ve ebeveynlerin iyi beslenmesi ve sağlık hizmetlerine erişimi konularının takibi için seçilen önemli göstergelerden bazıları, çocuk ölüm oranları, bebek ölüm oranları, yeni doğan ölüm oranlarıdır. Bu oranların Türkiye için yıllar içerisinde düştüğü gözlemlenmektedir.

UNICEF (2020) Çocuk Morbidite¹⁹ verilerine göre; beş yaş altı çocuklar için:

- Ölüm oranı binde 9'dur.
- Bebek ölüm oranı binde 8'dir.
- Yenidoğan ölüm oranı binde 5'tir.
- Kız bebek ölüm oranı binde 9 iken oğlan çocuklarında bu oran binde 10'dur.²⁰

¹⁹ UNICEF, 2020.

²⁰ Bebek ölüm oranı (under five mortality rate) ve yenidoğan ölüm oranı (infant mortality rate) olarak alınmıştır.

5. ÇOCUK SAĞLIĞI

AÇEV Hedefi: Erken yaşta her çocuk yaşına göre gelişim gösterir, çocuklar ve ebeveynler sağlık hizmetlerine erişebilirler.

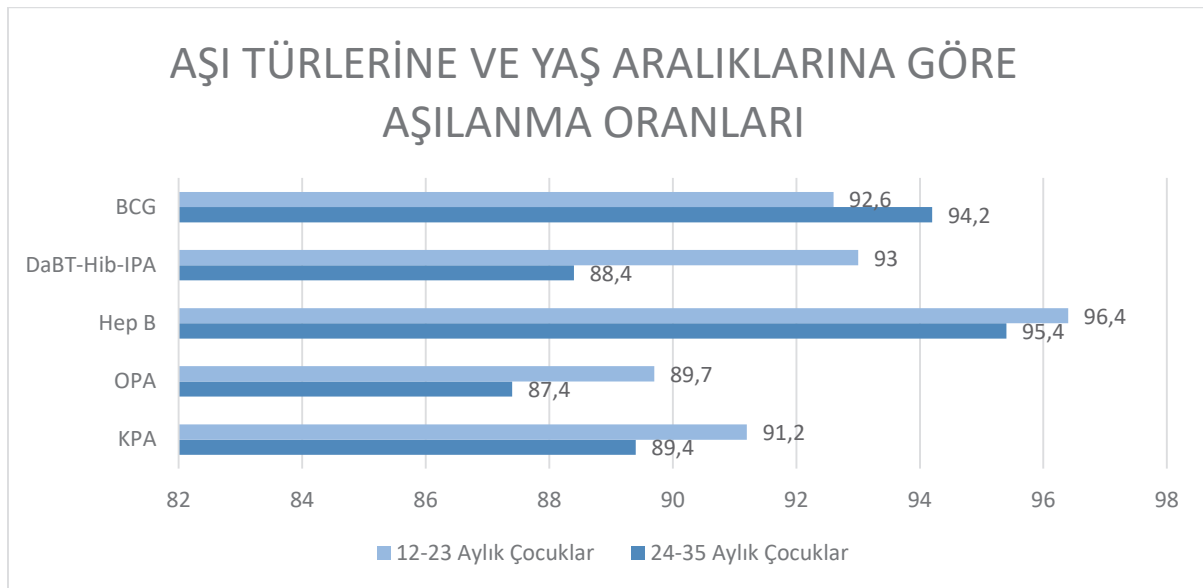
A. Doğum Ağırlığı

Düşük doğum ağırlığı sadece annenin beslenmesinin bir göstergesi değil, aynı zamanda potansiyel yenidoğan ölümünün ve çocuk sağ ise malnütrisyonun öngörücü göstergesi olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Düşük doğum ağırlıklı çocukların erken çocukluk döneminde ölüm riskinin ortalamadan daha yüksek olduğu görülmektedir.

- TNSA 2018²¹ sonuçlarına göre; düşük doğum ağırlığı yaygınlığı Türkiye’de %12’dir.
- Düşük doğum ağırlığı ve büyüklüğü; doğum sırası 6 ve üzeri olan çocuklarda daha yaygındır.
- Türkiye’deki 5 coğrafi bölge arasında, düşük doğum ağırlıklı bebeklerin (%16) ve çok küçük olan bebeklerin (%13) oranının en yüksek olduğu yer Doğu bölgesidir.

B. Çocukların Aşılması

Bebek ve Çocuk morbidite ve ölümlülüğünü azaltmada maliyet açısından en etkin programlardan biri, çocukların yaygın aşıyla önlenabilir hastalıklara karşı aşılmasıdır.

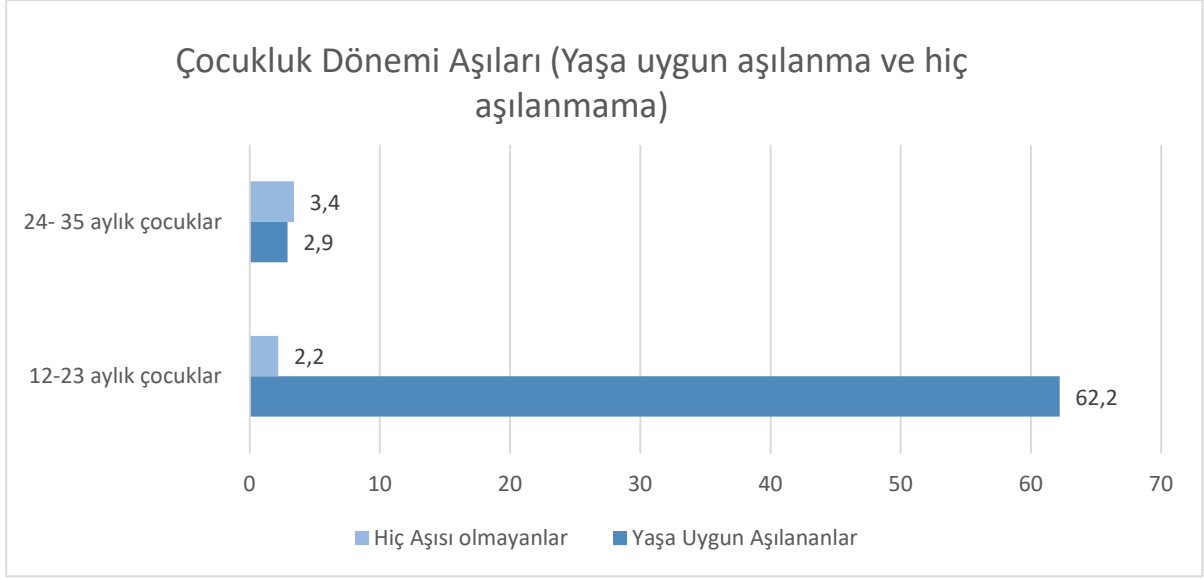

Grafik 12: Aşı Türlerine ve Yaş Aralıklarına Göre Aşılama Oranları 2018

TNSA 2018 sonuçlarına göre²²; hem aşı kartı hem de annenin beyanı dikkate alındığında; 12-23 aylık çocukların %67’si yaşamlarının ilk 23 ayında yaşa uygun tüm aşılarını olmuştur. 24-35 aylık çocukların tüm temel aşıları olanların oranı ise %72’dir. Çocukluk dönemi aşılarında; yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi; hem 12-23 aylık hem de 24- 35 aylık çocuklarda aşılama oranları %90 civarlarındadır.

²¹ TNSA, 2019.

²² TNSA, 2019.

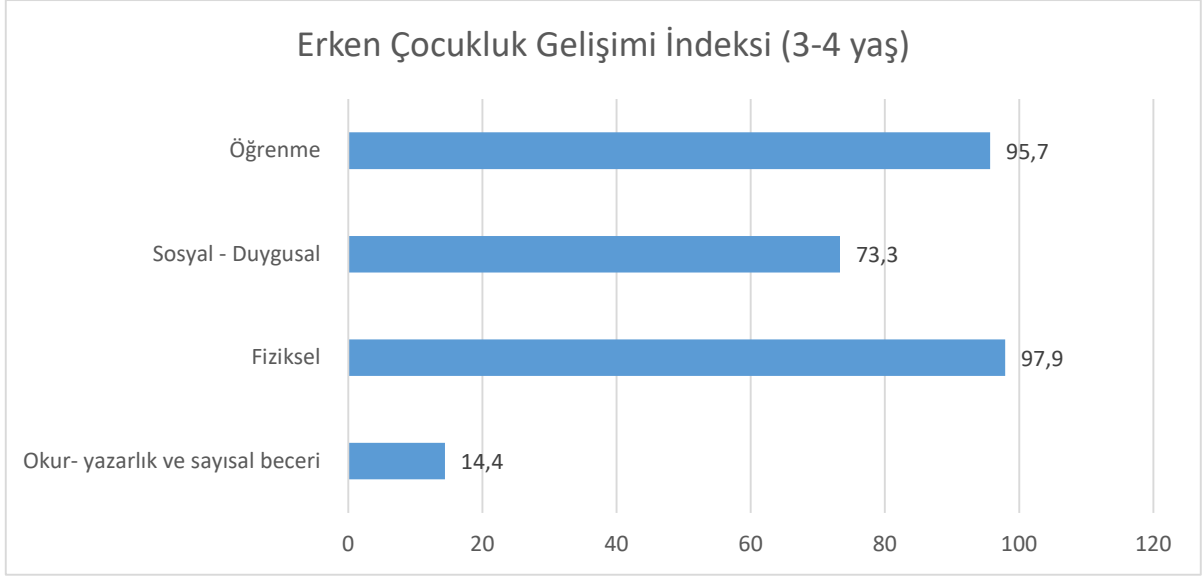
Grafik 13: Çocukluk Dönemi Aşıları, aşılanmama, 2018

Aşılanma periyoduna bakıldığına; çocuğun yaşına ve gelişimine uygun aşılama uygulamaları ve aşı karışıklığı ya da hiç aşılanmama durumları da gözlemlenebilir olarak veri toplanmıştır. Bu veriler; 12-23 aylık çocuklarda yaş ve gelişimine uygun olmaksızın erken ya da geç aşılandığı (%62,2) tespitine olanak sağlamaktadır. Hiç aşı olmayan ya da aşı karışığı olunan duruma bağlı olarak aşılanmayan çocukların oranı ise sırasıyla %2.2 ve %3.4 oranlarındadır.

C. Yaşa Uygun Gelişim Gösterme

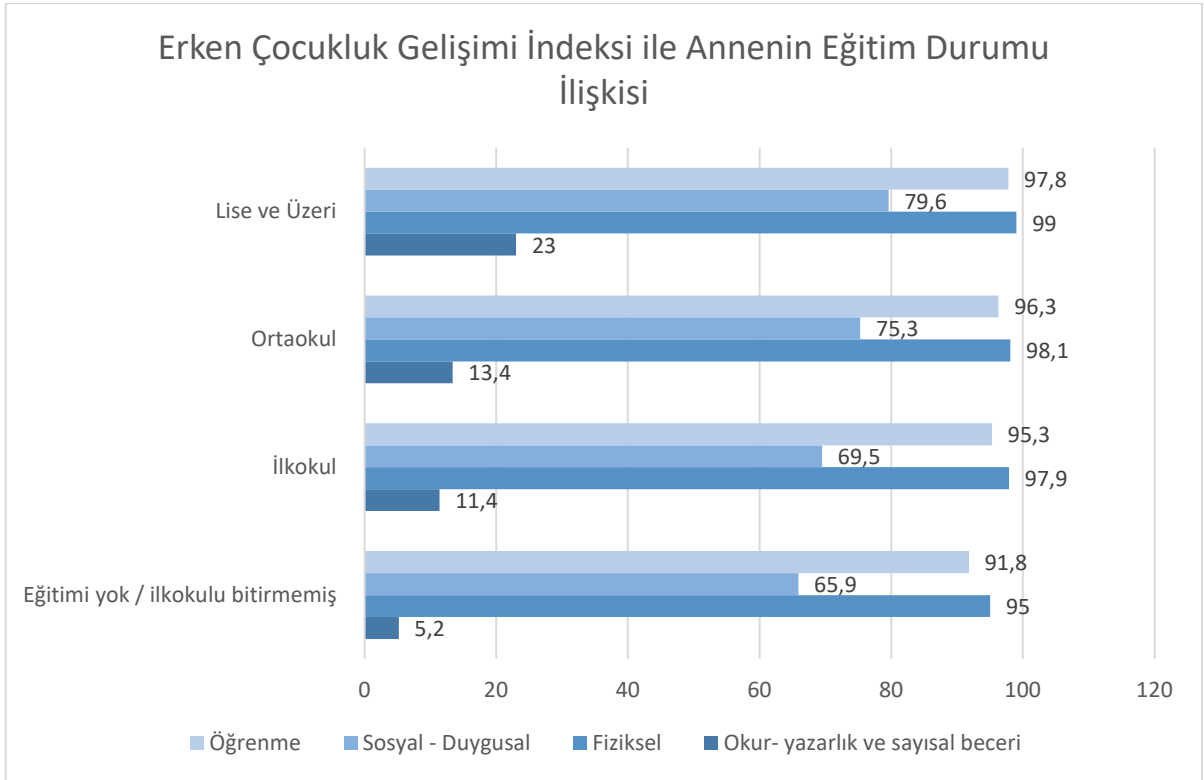
Erken Çocukluk Gelişim İndeksi (EÇGi)²³ hesaplamak için 10 maddelik bir modül uygulanmaktadır. EÇGi'nin asıl amacı kamu politikalarını Türkiye'deki çocukların gelişimsel durumlarına yönelik olarak bilgilendirmektir. İndeks, çocukların 3 ve 4 yaşlarına kadar geçmeleri beklenen dönüm noktalarından oluşmaktadır. Bu 10 maddelik indeks, çocuğun gelişimini 4 temel alanda incelemeye olanak sağlamaktadır.

²³ TNSA, 2019.

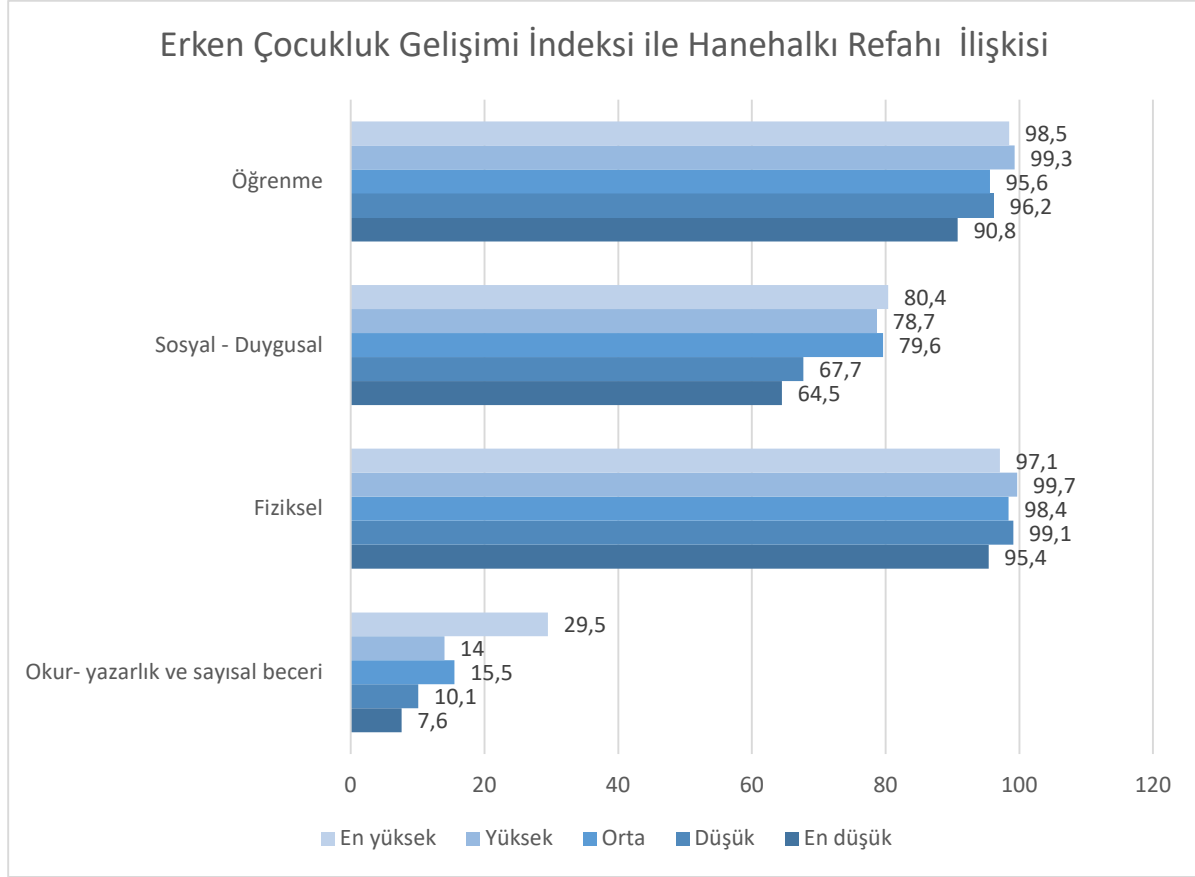
Grafik 14: Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi (3-4 yaş) , 2018

Sonuçlar; 3-4 yaşındaki çocukların fiziksel gelişim açısından %98'inin, **okuryazarlık-sayısal beceriler alanında %14'ünün**, sosyal-duygusal alanda %73'ünün, öğrenme alanında ise %96'sının yaşına göre normal gelişim gösterdiğine işaret etmektedir.

Grafik 15: Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi ile Annenin Eğitim Durumu İlişkisi

Erken çocukluk gelişimi indeksi, TNSA 2019²⁴ araştırmasında annenin eğitim durumuna göre değişimi görmeye olanak sağlamaktadır. Bu veriler doğrultusunda; erken çocukluk gelişimi; annenin eğitim durumuyla doğru orantılı olarak belirgin bir biçimde artmaktadır. Özellikle ilköğretim mezunu ya da ilköğretimi bitirmemiş annelerin çocuklarında okur-yazarlık becerileri ve sayısal beceriler dramatik bir şekilde düşüş göstermektedir (yüzde 11,4 ve 5,2)

Grafik 16: Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi ile Hanehalkı Refahı İlişkisi, 2018

Erken çocukluk gelişiminin hanehalkı refahı ile ilişkisine de bakmak kritiktir. Hanehalkı refahına bakılan beşli refah indeksinde; hanehalkı refahı arttıkça, çocuğun gelişiminin olumlu yönde etkilendiği gözlemlenmektedir.

²⁴ TNSA, 2018.

6. ANNE VE YENİDOĞAN SAĞLIĞI

AÇEV Hedefi; Erken yaşta her çocuk yeterli bir şekilde beslenir ve yaşına uygun fiziksel gelişim gösterir.

A. Anne ve Yenidoğan Sağlığı

Anne ve yenidoğan sağlığı verileri erken çocukluğun, erken ve ileri dönemlerini etkileyen önemli faktörlere işaret etmektedir. Doğum yaşı, gebelikte bakım hizmeti, profesyonel sağlık hizmeti, doğum türü, anne ve bebek ölüm oranları bu faktörlerden bazılarıdır.

TNSA 2019 sonuçlarına göre²⁵;

- 15-49 yaş arası doğum yapan kadınlar (%96); en az 4 kere bir uzman ya da sağlık personeli tarafından kontrol edilmektedir.
- Gebe kadınların çoğu (%92) gebeliğin temel bileşen bakımlarından faydalanmış; bu kadınların %81'i demir takviyesi almış ve tetanos aşısı yaptırmıştır.
- Bu gebeliklerin; %99'u bir sağlık ya da bakım personelinin profesyonel desteği ile doğmuştur ve bu doğumlar bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir.
- Tüm doğumların %52'si sezaryen yöntemi ile gerçekleşmiştir.

Buna ek olarak; UNICEF'in 2020 anne ve yenidoğan sağlığı verilerine göre²⁶;

- Anneler için doğum sonrası bakım üzerine istatistiklere bakıldığında; doğumdan sonraki 2 gün içinde doğum sonrası bakım alan kadınların yüzdesi, %79'dur.
- 4 ve üstü doğum öncesi bakım ziyareti olan, herhangi bir sağlayıcı tarafından gebelik sırasında en az dört kez katılan kadınların (15-49 yaş) yüzdesi %90'dır.
- Vasıflı sağlık personeli tarafından gerçekleştirilen doğumlar yüzdesi %97'dir.
- TNSA ile aynı olarak sezaryen yöntemi ile doğum yüzdesi %52'dir.
- 18 yaşından önce doğum yapan kadınların (20 -24 yaş) yüzdesi ise %5'dir.
- Anne ölüm oranı binde 1,7'dir.
- Yenidoğan çocukların doğumdan 2 gün sonra bir sağlık kurumu tarafından bakılma oranı %68'dir.

Faklı örneklemelerle yapılmış olan UNICEF ve TNSA araştırmalarını; bu hususta beraber değerlendirmek tamamlayıcı ve güvenilirirdir.

²⁵ TNSA, 2019.

²⁶ UNICEF, 2020.

7. BESLENME

AÇEV Hedefi; Erken yaşta her çocuk yeterli bir şekilde beslenir ve yaşına uygun fiziksel gelişim gösterir.

A. Beslenme Bozuklukları, Yetersiz Beslenme ve Obezite

TNSA 2018 araştırmasına göre²⁷; Türkiye’de her 9 çocuktan birinde bodurluk problemi görülmektedir.

Çocuğun boyunun yaşına göre kısa olması, yani bodurluk²⁸ çeşitli sağlık ve gelişme geriliği sorunları ile beraber fırsat eşitsizliğinin ve bakım yetersizliğinin olduğuna işaret etmektedir.

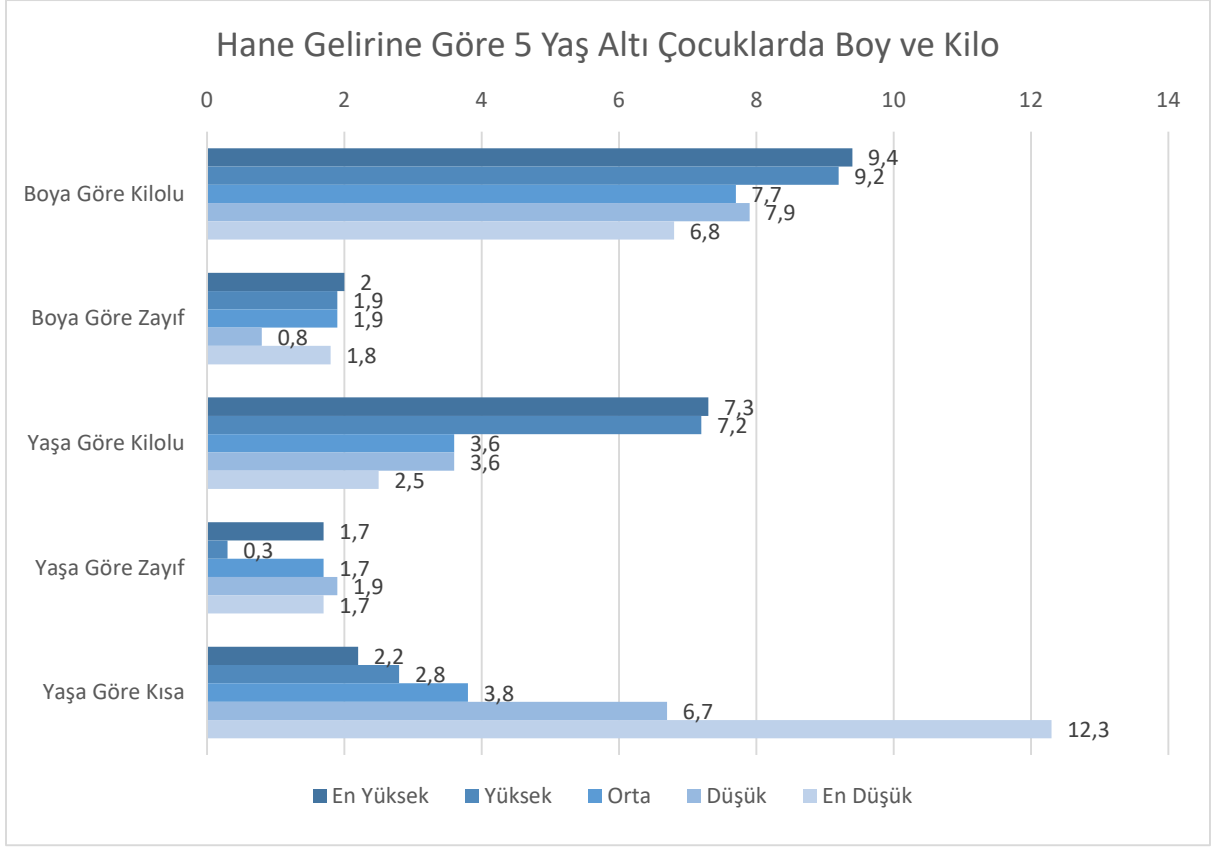
Türkiye’de 5 yaş altındaki çocukların %6’sı bodur, %1,5’i ciddi şekilde bodurdur.

Bodurluk oranı, annelerin eğitimi ve hane halkı refah düzeyi arttıkça düşmektedir. Eğitimi olmayan annelerin çocuklarında bodurluk yaygınlığı %9 iken, lise veya üzeri eğitimi olan annelerin çocuklarında bu oran %4’tür.

Türkiye’de 5 yaş altı çocuklarda boya göre kilolu olma yüksek (yüzde 9,2) ve en yüksek refah seviyesindeki (yüzde 9,4) hanelerde görülmektedir. En yoksul haneler için ise bu oran yüzde 6,8’tür.

²⁷ TNSA, 2019.

²⁸ Literatürdeki karşılığı olarak: stunting

Grafik 17: Hane Gelirine Göre 5 Yaş Altı Çocuklarda Boy ve Kilo (refaha göre, 5 yaş altı çocuklarda)

Bodur çocukların oranında 2018 TNSA²⁹ sonuçlarına göre ciddi bir düşüş gözlemlenmektedir. Bodurluk oranlarındaki düşüş dikkat çekicidir. Bu sürekli düşüş, 5 yaş altındaki çocukların kronik kötü beslenme durumlarında bir iyileşme olduğunu göstermektedir.

Bodurluğun yaygınlığı, 2008-2018 döneminde %12'den %6'ya düşmüştür.

- Fazla kilolu çocukların oranı son 5 yılda %11'den %8'e gerilemiştir.
- Zayıf çocukların yüzdesi ise; %1'den %2'ye yükselmiş olsa da; genel olarak çok düşük düzeyde kalmıştır.
- Düşük kilolu çocuklar ise her üç araştırma süresinde %2'de kalmıştır.

²⁹ TNSA, 2019.

8. HİJYEN VE SU

AÇEV Hedefi: Her çocuk ve ailesi sağlıklı ve hijyenik bir çevrede yaşar.

TNSA 2019 verilerine göre³⁰; Türkiye'deki hane halklarının %98'i iyileştirilmiş içme suyu kaynağına ulaşabilmektedir. Güvenli şekilde yönetilen sıhhi (sanitasyon) hizmetleri kullanan nüfusun oranı ise yüzde 78 olarak belirlenmiştir. Hanehalklarının %99'u ise iyileştirmiş tuvalet imkanlarına sahiptir. Temel düzeyde sıhhi (sanitasyon) hizmetleri kullanan nüfusun oranı ise %21 olarak kaydedilmiştir.

³⁰ TNSA, 2018.

9. DESTEKLEYEN HANE

AÇEV Hedefi: Çocuklar aileleri tarafından desteklenir, destekleyici bir hane ortamına sahiptir.

A. Çocuğa Evde Sunulan Ortam

Çocuğa evde sunulan ortam ve imkanlar, çocuğun zihinsel ve bilişsel gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Evde bulunan kitap sayısı, çocuğa kitap okunması, çocukla etkinlik yapılması, etkinlik yapılabilmesi için malzeme bulunması vb. ev ortamındaki belirleyicilerdir.

En düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan çocuklar, en yüksek refah seviyesindeki çocuklardan daha fazla yetersiz bakım oranına sahiptir (sırasıyla %9 ve %5).

TNSA 2019 verilerine göre³¹;

- 5 yaş altı çocukların %29'u üç ya da daha fazla sayıda çocuk kitabı veya resimli kitaba sahiptir.
- Çocuk kitaplarına erişim hanehalkı refahıyla doğru orantılı olarak artmaktadır; üç veya daha fazla çocuk kitabı olan çocukların %68,3'ü en yüksek refah seviyesine sahip hanelerde yaşamakta iken, %6,3'ü en düşük refah seviyesinde yer almaktadır.
- Anneleriyle yaşayan 5 yaş altı çocukların %53'ü evde yapılmış (bebek ve arabalar dahil) oyuncaklarla oynamaktadır. Toplamda, çocukların %76'sı evde yapılmış oyuncaklar, mağazadan alınmış oyuncaklar, ev eşyaları ve dışarıda bulunan nesneler (çubuk, taş vb.) dahil 2 veya daha fazla türde oyuncak ile oynamaktadır.
- Üç veya daha fazla çocuk kitabına sahip kentte yaşayan çocukların oranı, kırdaki yaşayan çocukların oranının iki katıdır. (%34'e karşı %15)
- Sahip olunan çocuk kitabı sayısı on veya daha fazla olan çocukların yüzdesi bölgeye göre değişiklik göstermektedir; en yüksek %24 ile Batı Anadolu, en düşük %4 ile Doğu Anadolu olacak şekildedir.

UNICEF veri tabanı ile edinilen verilere göre³²;

- Herhangi bir yetişkin hane üyesinin son 3 gün içinde erken uyarım ve duyarlı bakım sağlamak için 4 veya daha fazla faaliyette bulunduğu çocukların (36 -59 aylık) yüzdesi %65,
- Babası son 3 gün içinde erken uyarım ve duyarlı bakım sağlamak için 4 veya daha fazla faaliyette bulunan çocukların (36 -59 aylık) yüzdesi %16 olarak kaydedilmiştir.
- Evde üç veya daha fazla çocuk kitabı olan çocukların yüzdesi annenin eğitim seviyesiyle artmaktadır; buna göre, anneleri ilköğretim seviyesinden düşük eğitim düzeyine sahip çocuklarda bu oran %6 iken, anneleri lise veya üstü eğitim düzeyine sahip çocuklarda %64'tür.

³¹ TNSA, 2018.

³² UNICEF, 2020.

10. DESTEKLEYEN ÇEVRE

AÇEV Hedefi; Çocuklar destekleyici bir çevreye sahiptir.

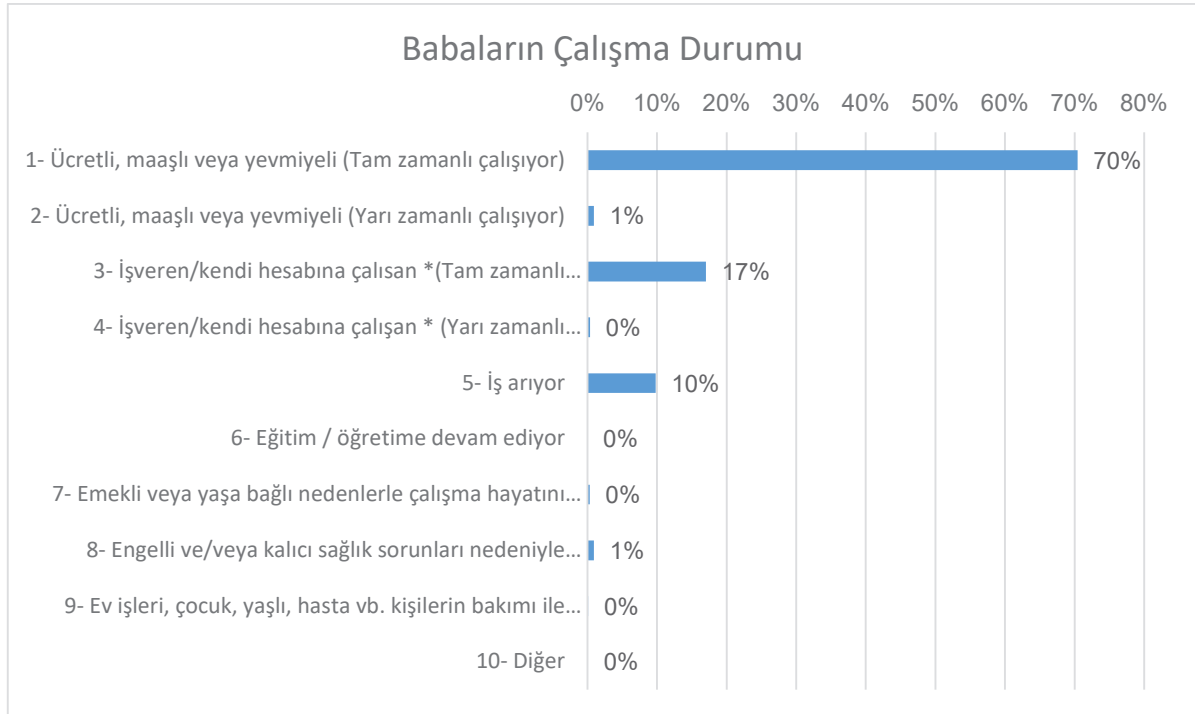
Henüz veri bulunmamaktadır.

11. EBEVEYNLERİN SOSYO-EKONOMİK STATÜSÜ

AÇEV Hedefi; Ebeyevnlerin sosyo-ekonomik statüsü çocukları desteklemek için yeterlidir.

A. Anne Baba Çalışma Durumu

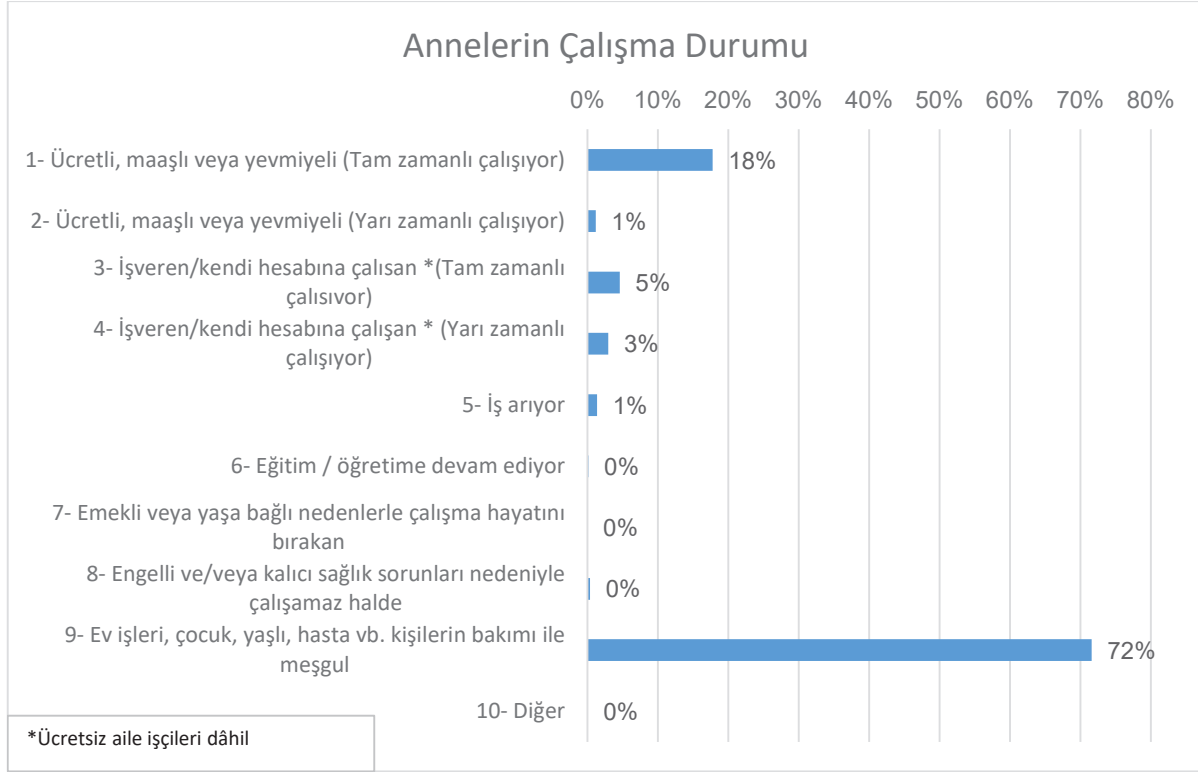
TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2022³³ sonuç analizlerine göre; **0-6 yaş çocuğu olan babaların yüzde 72'si ücretli, maaşlı ya da yevmiyeli olarak çalışmaktadır.** Yüzde 17'si kendi hesabına ya da işveren olarak çalışmaktadır. Yüzde 10'u iş aramakta; %1'i ise yarı zamanlı çalışmaktadır. Buna ek olarak; 0-6 yaş çocuğu olan babaların yüzde 1'i; engelli ve/veya kalıcı sağlık sorunları nedeniyle çalışamaz haldedir.

Grafik 18: Baba Çalışma Durumu, 2022

³³ TÜİK, 2022.

TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2022 sonuçlarına göre³⁴; **0-6 yaş çocuğu olan annelerin yüzde 72'si 'ev işleri, çocuk, yaşlı, hasta vb. kişilerin bakımı ile meşgul' olarak belirlenmiştir.** Annelerin yalnızca yüzde 18'i ücretli, maaşlı ya da yevmiyeli olarak istihdamda yer almaktadır. İş arayan annelerin yüzdesi ise araştırmaya yüzde 1 olarak yansımaktadır.

Grafik 19: Anne Çalışma Durumu, 2022

12. ÇOCUK HAKLARI

AÇEV Hedefi; Çocuklar ve ebeveynler çocuk hakları konusunda farkındalık sahibidir.

Henüz veri bulunmamaktadır.

³⁴ TÜİK, 2022.

13. ÇOCUK YOKSULLUĞU

AÇEV Hedefi; Erken yaşta her çocuk maddi ve manevi olarak yeterli olanaklara/ kaynaklara sahiptir.

CHP Çocuk Yoksulluğu raporuna göre³⁵ 2017 yılında **6 milyon 893** bin olan yoksul çocuk sayısı 2021 yılında **yüzde 8 artarak, 7 milyon 436 bine** ulaşmıştır.³⁶

14. TOPLUMSAL CİNSİYET

AÇEV Hedefi; Her çocuk ve kadın cinsiyet eşitliğinin olduğu koşullarda yaşar.

UNICEF 2020 veri tabanından alınan verilere göre³⁷;

18 yaşından önce evlenen veya birliktelik yaşayan 20-24 yaş arası kadınların yüzdesi %15 olarak belirlenmiştir.

TÜİK verilerine göre³⁸;

- kadınların %2,21'i okuma yazma bilmemektedir.
- Kadın istihdam oranı %28
- İşsiz kadın oranı ise %14 olarak kaydedilmiştir.

“İnsana Yakışır İşin Geleceği için Bakım İş ve Meslekleri” başlıklı ILO raporuna göre³⁹, Türkiye’de küçük çocuğu olan kadınların istihdama katılımı %24 iken anne olmayan kadınlarda bu oran %34’tür. Dolayısıyla, anne olanlar ve olmayanlar arasında istihdam açığı %10 olarak ortaya çıkmaktadır.

Kentsel alanlarda nitelikli kadın işgücünün istihdam olasılığı, ilk çocuktan sonra %15 düşmektedir. Görece düşük nitelikli kadın iş gücünün ise ilk hamilelikte işgücüne katılım oranı yarı yarıya azalmaktadır.

En dikkat çekici husus da kayıt dışı istihdam konusunda ortaya çıkmaktadır. Evde bakım sorumluluğu olmayan kadınların kayıt dışı istihdam oranı %42 iken, bakım sorumluluğu olan kadınlarda bu oran %62’ye yükselmektedir. Dünya genelinde ise, bakım sorumluluğu olan kadınların kayıt dışı istihdamdaki oranı %55,8 iken bakım sorumluluğu olmayanlar için bu oranın %36,7 olduğu görülmektedir (ILO, 2018).

³⁵ CHP, 2022.

³⁶ Araştırma bülteni dışında araştırmanın tüm verisine ulaşamamıştır.

³⁷ UNICEF, 2020.

³⁸ TÜİK.

³⁹ ILO, 2018.

Sonuç ve Politika Önerileri

Bu çalışmada Türkiye’de izlenen veriler ışığında 0-6 yaş çocuğun demografi, eğitim, sağlık, beslenme, bakım, desteklenme, korunma, destekleyen hane, destekleyen çevre, hizmetlere erişim, haklar, yoksulluk, toplumsal cinsiyet alanlarında mevcut durumuna dair genel bir resim ortaya konulması hedeflenmiştir.

Çocuğun demografisine bakıldığında; Türkiye’de doğurganlık hızından, eğitime erişime, sosyo-ekonomik statüden, ebeveyn eğitim durumuna kadar birçok alanda; kalite ve erişim gibi konularda **bölgesel ve coğrafi farklılıkların** mevcut olduğu görülmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalar içinde yürütülen savunu ve farkındalık çalışmaları, bu bölgesel farklılıklar gözetilerek belirlenmelidir. Doğu’ya gittikçe, anne eğitim durumu azaldıkça ve hanenin gelir durumu düştükçe hanede çocuk gelişimini destekleyen ortam yeterli düzeyde sağlanamamakta, çocuk sayısının arttığı fakat hizmetlerin yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte **farklı dezavantajlılık durumuna sahip çocukların bilgisine erişimde zorluklar yaşanmaktadır**. Özel ihtiyaç sahibi çocuklar, cezaevlerindeki çocuklar, engelli çocuklar, roman çocuklar gibi ihtiyaç ve sorunları farklılaşma potansiyeli yüksek çocukların verisi bu analizlere dahil edilememiştir.

Geçtiğimiz yıllara göre çocuk yoksulluğu ve suça itilen çocuk sayısı artmaktadır. Çocuk yoksulluğu ve bunun yol açtığı sorunlarla ilgili yeterli düzeyde veriye ulaşılamamakla birlikte hanelerin durumunu ve gelirdeki değişimleri ortaya koyan veriler, ortaya çıkan tablonun oldukça etkili olduğunu söylemektedir. Çocukların bir önceki döneme göre daha fazla suça itildiğine dair veriler de yoksulluğun yol açtığı kriminalize ortamı destekler niteliktedir. Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %10,8 oranında artarak 499 bin 319 olduğu görülmektedir.

Mülteci/ Suriyeli çocuklarda okul öncesi eğitime katılım oranının düşük olduğu araştırmalarda görülmektedir. **10 mülteci çocuktan 3’ü erken çocukluk döneminde eğitime erişebilmektedir**. Bu toplumsal hayata birçok dezavantajla başlayan mülteci çocukların okula hazırbulunuşluklarını da etkilemektedir. Bu durum mülteci çocukların akranları tarafından dışlanması, zorbalığa ve ayrımcılığa maruz kalması gibi sonuçlar doğurabilmektedir. Dolayısıyla mülteci çocukların okul öncesi eğitimi alabilmelerini sağlamak, her iki toplum arasındaki önyargı ve düşmanca tutumların azalmasını sağlamak için de kritik bir öneme sahiptir. Yine bölgesel ve coğrafi faktörler gözlemlendiğinde; mülteci/ Suriyeli çocuklarda sağlık hizmetlerine erişimin çocuk ölümlülüğünü etkilediği görülmektedir. **Türkiye’de göç dalgasının çocuk ölümlülüğünü etkilediği, sağlık hizmetlerine erişim alanının izlenmesi gerekliliği gözlenmiştir**.

Erken çocuklukta okullaşma oranları 2020-21 döneminde pandeminin de etkisiyle düşmüş olmakla birlikte 2021-22 döneminde bu alana yapılan yatırımlarla hızla artış göstermektedir. Bu alanda, MEB tarafından yürütülen eğitim seferberliği izlenmekte; bu verilerin özellikle 4 ve 5 yaşta sayısal olarak daha da artacağı yorumu yapılabilmektedir. 5 yaşın zorunlu eğitim kapsamına alınması ulusal planlara yansımış olmakla birlikte, henüz bu konuda yasal bir düzenleme yapılmamıştır. Aynı zamanda çocukların okula kayıt oranlarının takip edilebildiği fakat okula devam oranlarının takip edilemediği görülmektedir. Bununla birlikte; uygulamalar ve MEB paylaşımlarında kalite ve standartlara dair veri bulunmamaktadır. Müfredat, sınıf düzeni, gelişime uygun ortam ve materyaller, aile katılımı gibi hususlar henüz değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır. **Kalite ve standartların sivil toplum örgütlerinin de dahil olduğu bir izlemeye tabii tutulması önerilmektedir**.

Erken çocukluk eğitimi ve bakımı özelinde, Türkiye’de 0-3 yaş aralığında sağlanan kurumsal bakım hizmetleri yok denecek kadar azdır (yüzde 0,3). 0-3 yaş kurumsal bakımı; yine izlenen verilerle birlikte, doğrudan kadın istihdamını etkilemektedir. Küçük çocuğu olan annelerin istihdama katılımı, çocuğu olmayanlara göre düşük, erkeklere göre oldukça düşüktür. Kadınların erken çocuk bakım hizmetine erişimi yok denecek kadar sınırlıdır. Aynı zamanda 0-6 yaşa yönelik bakım ve eğitim hizmetlerinin kısıtlılığı, bu alandaki teknolojik gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde yeni politikalar oluşturulmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. **Bu döneme dair alternatif hizmet modelleri, yeni teknolojik imkanlar ve araçlar tartışmaya açılmalıdır.**

Gelir ve Yaşam Koşulları⁴⁰ araştırması verilerine bakıldığında, haneler arasında eşitsizliğin artarak devam ettiği görülmektedir. 2017 yılında; 0-6 yaş çocuğun durumu raporunu da destekler bir yerden; Türkiye’de yoksul haneler aynı zamanda daha fazla çocuk sahibi olan hanelerdir. **Hane destek programlarının artması ve yoksulluğun azaltılması için sosyal politikaların hayata geçirilmesi önerilmektedir.**

Anne eğitim ve gelir düzeyi, çocuğun kitaba erişimini ve hanede verilen desteği etkilemektedir. **Bu nedenle kadınların eğitime devamının sağlanması, yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve istihdama katılımının artırılmasına yönelik çalışmaların devam etmesi, çocuğun iyi olma halinin desteklenmesinde önemli bir yer tutmaktadır.**

UNICEF⁴¹ tarafından hazırlanan ve TNSA⁴² verilerinde de ortaya çıkan erken çocukluk gelişim endeksine göre, **3-4 yaşındaki çocukların okuryazarlık ve sayısal beceriler alanında ancak %14’ünün yaşına uygun gelişim gösterdiği görülmektedir.** Bu yaş grubundaki çocukların önemli bir kısmı kurumsal hizmetlerden faydalanamamakta ve zihinsel ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi ancak aileleri tarafından mümkün olmaktadır. Bu durum bize özellikle bu gelişim alanlarını desteklemeye yönelik aile programlarının yaygınlaştırılması ve aile katılımının her türlü kurumsal hizmete önemli bir bileşen olarak dahil edilmesinin kritik olduğunu göstermektedir.

Son olarak, Türkiye’de çocuk haklarının bilinirliğinin ve farkındalığının kişi ve kurumların davranışına nasıl yansıdığı hususunda kapsamlı bir araştırma bulunmamaktadır. Çocuk haklarının hayata geçirilmesi, çocuğa yönelik tüm hizmet ve davranışları etkiler. Dolayısıyla bu konudaki hem farkındalık düzeyi ölçülmeli hem de bunun her alana nasıl yansıdığının, hakların pratik edilmesinde ne gibi sorunlar yaşandığının tespit edilmesi sağlanmalıdır.

⁴⁰ TÜİK, GYKA, 2022.

⁴¹ UNICEF, t.y.

⁴² TNSA, 2019.

KAYNAKÇA

Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2021*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *İstatistiklerle çocuk, 2021*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2021-45633>

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri, 2021*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586>

Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Sosyal koruma istatistikleri, 2020*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sosyal-Koruma-Istatistikleri-2020-37193#:~:text=Sosyal%20koruma%20harcamas%C4%B1%202020%20y%C4%B1%C4%B1nda,emekli%20Fya%C5%9Fl%C4%B1lara%20yap%C4%B1lan%20harcamalar%20oldu>

Türkiye İstatistik Kurumu (2022). *Gelir ve yaşam koşulları araştırması, 2021*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2021-45581#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%20y%C4%B1l%C4%B1k%20ortalama%20hanehalk%C4%B1,76%20bin%20733%20TL%20oldu.&text=T%C3%BCrkiye'de%20y%C4%B1l%C4%B1k%20ortalama%20e%C5%9Fde%C4%9Fer,bin%20400%20TL'ye%20y%C3%BCkseldi>

Milli Eğitim Bakanlığı (2021). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim, 2020- 2021*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64;https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf

Milli Eğitim Bakanlığı (2022). *Milli eğitim istatistikleri, örgün eğitim, 2021- 2022*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460

Hacettepe Üniversitesi (2019). *Türkiye nüfus ve sağlık araştırması ana raporu (TNSA)*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: http://www.sck.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf

United Nations Children's Fund (2020). *Child mortality rates*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: https://data.unicef.org/resources/data_explorer/unicef_f/?ag=UNICEF&df=GLOBAL_DATAFLOW&ver=1.0&dq=TUR.CME_TMYOT4.&startPeriod=1970&endPeriod=2022

United Nations Children's Fund (2020). *Turkey key indicators*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: <https://data.unicef.org/country/tur/>

Eğitim Reformu Girişimi (2021). *Eğitim izleme raporu: öğretmenler*. 20 Ekim 2022'de şuradan erişildi: https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/Egitim%C4%B0zlemeBulteni_OgretmenlerVeEgitiminIcerigi.html

International Labour Organization (2021). *Kurumlar arası işbirlikleri ile kadın istihdamını desteklemek: erken çocukluk bakımı ve eğitimi uygulamaları*. 20 Ekim 2022’de şuradan erişildi: https://www.ilo.org/ankara/publications/WCMS_799679/lang-tr/index.htm

Cumhuriyet Halk Partisi (2022). *Çocuk yoksulluğu raporu*. 20 Ekim 2022’de şuradan erişildi: <https://chp.org.tr/yayin/cocuk-yoksullugu-raporu>

